

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ КАО ОРГАНИ
ДРЖАВНЕ УПРАВЕ**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Милош Прица

Студент

Сузана Миленковић

Број индекса: M004/22-UP

Ниш, 2024. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
I ВРСТЕ И ОБЕЛЕЖЈА ОРГАНА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ.....	6
1.1. Појам органа државне управе	6
1.2. Врсте органа државне управе.....	8
1.3. Обележја органа државне управе	14
II ВРСТА И ОБЕЛЕЖЈА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ.....	14
2.1. Појам служби безбедности.....	16
2.2. Врсте служби безбедности	17
2.3. Обележја служби безбедности	18
III СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У ИЗАБРАНИМ ПРАВНИМ ПОРЕЦИМА	24
3.1. ISI.....	24
3.2. CIA.....	26
3.3. MI6.....	28
3.4. FSB.....	29
3.5. MOSSAD	31
IV СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	35
4.1. Развој служби безбедности кроз историју	35
4.1.1. Период до Првог светског рата.....	35
4.1.2. Период између два светска рата	37
4.1.3. Период након Другог светског рата	37
4.1.4. Савремени развој служби безбедности	38
4.2. Безбедносно-информативна агенција.....	42
4.2.1. Делатност Безбедносно-информативне агенције.....	42
4.2.2. Организациона структура Безбедносно-информативне агенције	44
4.2.3. Припадници Безбедносно-информативне агенције	47
V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	49
ЛИТЕРАТУРА.....	51
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ	54
SUMMARY AND KEY WORDS	55
БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА.....	56

УВОД

Тема "Службе безбедности као органи државне управе" представља важан аспект државног управљања и безбедности и њено истраживање је од суштинског значаја за разумевање и унапређење државних механизма за заштиту интереса државе и њених грађана.

Основни разлози за изучавање овог аспекта државне управе су следећи:

Значај за националну безбедност: Службе безбедности представљају кључни орган у обезбеђивању националне безбедности и стабилности државе. Истраживање њихове улоге и функција има велики значај за разумевање како се државе носе са различитим безбедносним предизазовима, укључујући тероризам, шпијунажу, сајбер-нападе и организовани криминал.

Законски и регулаторни аспект: Службе безбедности функционишу у оквиру законских и регулаторних ограничења. Истраживање ове теме омогућава боље разумевање како се ови органи прилагођавају законима и какав је њихов однос са владавином права.

Заштита грађана и институција: Службе безбедности имају одговорност за заштиту грађана и важних институција. Истраживање њиховог рада помаже у разумевању како се ова одговорност извршава и како се брине о сигурности и интересима грађана.

Савремени изазови: У савременом свету, изазови у области безбедности су се значајно променили. Службе безбедности се сусрећу са новим претњама као што су сајбер-напади и хибридни ратови. Истраживање ове теме омогућава анализу како се Службе безбедности адаптирају на ове нове изазове.

Учење из искуства: Изучавање како различите државе организују своје Службе безбедности пружа могућност учења из искуства других земаља и примене најбољих практика у својем контексту.

Предмет мастер рада на тему Службе безбедности као органи државне управе ће се фокусирати на детаљно истраживање улоге и функције служби безбедности у различитим друштвеним и политичким контекстима. Ово истраживање ће обухватити

анализу историјског развоја служби безбедности, њених метода и инструмената, како и утицаја који она има на људска права и управни систем.

Након теоријског дефинисања појма служби безбедности, аутор ће се у раду посветити објашњењу организације и начина деловања служби безбедности, као и представљању изабраних светских служби безбедности, односно начину деловања Безбедносно-информативне агенције у Републици Србији.

Циљ овог мастер рада је да дубље истражи и разматра улогу и функције Службе безбедности као органа државне управе у контексту српске државе. Конкретни циљеви укључују:

1. Анализу и истраживање историјског развоја Службе безбедности у Србији и њене промене кроз време.
2. Проучавање законских и регулаторних оквира који регулишу рад Службе безбедности као органа државне управе.
3. Испитивање улоге Службе безбедности у заштити националне безбедности, како на домаћем, тако и на међународном нивоу.
4. Анализујући изазове и претње савременог света, истражити како Служба безбедности у Србији одговара на њих и прилагођава своје активности.
5. Проучавање примера најбоље праксе из других земаља и организација са сличним функцијама.

Кроз ове циљеве, рад ће дубље разумети улогу и значај Службе безбедности као органа државне управе у обезбеђивању безбедности и стабилности државе и заштити интереса грађана.

Мастер рад на тему "Службе безбедности као органи државне управе" може имати значај из више разлога:

- Допринос научном сазнању: Мастер рад може допринети научном сазнању и разумевању о службама безбедности, пружајући дубље увиде у ову контроверзну и важну област.

- Актуалност теме: Тема Службе безбедности је актуелна и релевантна тема у многим друштвима широм света, посебно у контексту демократије, владавине права и људских права.
- Практична применљивост: Мастер рад може имати практичну применљивост, посебно ако се бави конкретним препорукама или анализира реформе служби безбедности.

Уз правилно истраживање, анализу и аргументацију, мастер рад на тему службе безбедности може бити драгоцен допринос области и личном и професионалном развоју.

Приликом истраживања ће бити коришћени следећи методи: историјски метод у анализи служби безбедности кроз време, дескриптивни метод у анализи служби безбедности, упоредноправни метод приликом упоређивања релевантних служби безбедности.

I VRSTE И ОБЕЛЕЖЈА ОРГАНА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

1.1. Појам органа државне управе

Државна управа је суштина државе. Државу можемо замислити и без парламента и судова, што знамо из историје, јер су постојале државе без скупштине и судова. Такве државе нису биле правне државе у данашњем смислу, али су свакако биле државе. Без управе није могуће замислити постојање државе, због чега се каже да државна управа представља неопходну суштину државне власти и кичму државе. Државна управа је симбол моћи и ауторитета државе као институције, те носилац државног јединства. Суверенитет државе није могућ без државне управе као носиоца државног јединства и суверене власти.

Данас постоје државе у којима, услед недостатка јединствене државне управе, долази до оспоравања постојања државе као институције (нпр. Либија и Босна и Херцеговина). Недостатак државног јединства био је карактеристика феудалних средњовековних држава, у којима је владала дуалност владара и сталежа, при чему су и владар и сталежи поседовали војску, финансије и судове.

Право је рећи да је универзалност једна од најважнијих карактеристика модерне државе. То значи да универзалност и надлични карактер државне управе надвисују све посебности и разлике у институционалном поретку територијалне заједнице. Идеја универзалности и државног јединства настаје као одраз црквеног схватања организације државе. Истовремено, настоји се да држава развијајући универзалност и јединство оствари неограничено трајање, а државна управа постане наследно добро.

Одавде произилази обавеза свих државних функционера и службеника да поступају непристрасно, објективно, стручно, служећи искључиво општем добру и јавном интересу. Државни функционери и службеници у свом поступању не смеју испољавати своју слободну вољу и никако не смеју служити било ком приватном интересу, што значи да су јавни интерес и опште добро њихов једини водич. Због тога, у условима патронажних политичких странака, неприхватљиво је да постоји повезаност између државних функционера и политичких странака, што доводи у питање постојање правне државе и саме државе као институције.¹

---

¹ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет.

Шта значи јединство државне власти? У органском смислу, то значи да између органа у институционалном поретку државне управе постоји нужно и безусловно међусобно координисање, усмеравање и надзирање делатности и функционисања, док у функционалном смислу то означава овлашћење и обавезу органа државне управе да свакодневно и непрекидно брину о заштити територијалне заједнице, правног поретка и јавног реда.

Прва, повезаност између ових органа постоји у персоналном смислу. Као што је давно говорио професор Михаило Илић, министри су "двојне личности", имајући у виду да су политички функционери и чланови владе, а с друге стране, као врховни управни челници стоје на челу министарства као органа државне управе. Стога међусобна сарадња министара није само учествовање у спровођењу делатности владе као државног органа, већ је по природи ствари реч о сарадњи која подразумева принципијелно координисање и усмеравање рада министарстава као органа управе, посебно ако знамо да у међусобном односу министарстава није присутна хијерархија (надређеност и подређеност).

Наведена персонална повезаност између владе и органа државне управе најбоље се може уочити на примеру правног уређивања организационе структуре министарстава. Наиме, ово питање се правно уређује тако што влада уредбом поставља основне принципе и правила за унутрашње уређење и систематизацију организационих јединица и радних места у министарствима, а свако министарство даље утврђује правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места, који ступа на правну снагу уколико добије сагласност владе. Овај пример јасно показује да сарадња министара није само учествовање у остваривању делатности владе као државног органа, већ се кроз сарадњу министара уствари остварује сарадња између министарстава као органа државне управе - у решавању међусобних принципијелних питања. Другим речима, ово питање правно видимо као однос између уредбе владе, правилника министарстава и сагласности владе, али у основи уређивања овог питања стоји сарадња између министара као чланова владе и врховних управних челника који стоје на челу министарстава.²

Другим речима, државна управа као институционални поредак јавне власти подразумева сталну органску повезаност између владе, централних и локалних органа, као и централних и локалних организационих јединица. То значи да под надзором

---

² Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

државне управе као бића државе постоји потреба за континуираним и редовним усмеравањем и праћењем туђег рада, што резултира тиме да ниједан орган не функционише независно, већ сви стоје под сталним надзором другог органа. Овакав облик усмеравања и надзора над радом другог органа није присутан ни у једном другом институционалном поретку јавне власти на државној територији. То значи да се веза између владе и органа државне управе остварује не само путем права, током обављања функција органа, што је карактеристика међусобног односа између других органа јавне власти. Напротив, између владе и органа државне управе постоји стална и неопходна органска повезаност, као услов за постојање суверене власти и државног јединства.

Одатле постаје јасно зашто органи државне управе немају својство независних органа јавне власти. Органи управе постоје као самостални и несамостални органи, никако као независни органи јавне власти. У оквиру државне управе, министарства имају статус самосталних органа, при чему и поједине посебне организације као органи управе имају статус самосталних органа. Самостални су они органи управе који стоје под непосредним надзором владе. Министарства као најважнији и највиши органи управе су под сталним надзором владе; посебне организације као органи управе су под сталним надзором владе или неког министарства; сви органи у саставу су разумљиво под сталним надзором министарства у чијем су саставу, а даље сви локални органи су под сталним надзором централног органа управе чијој организационој структури припадају. Према томе, државна управа је један разгранат систем централних и локалних органа власти и унутрашњих организационих јединица - заснован на сталном координисању и надзирању туђег рада.³

1.2. Врсте органа државне управе

Како је државна управа веома разгранат систем централних и подручних органа и унутрашњих организационих јединица (сектор, секретаријат, кабинет министра, одељење, одсек, група), веома је важно имати у виду вертикалну линију устројства државне управе. Вертикална линија устројства државне управе заснована је на типу једнолинијанске организације, хијерархијски скројене са монократским руковођењем. При томе, ресорски принцип као основни приликом образовања органа државне управе, доводи до тога да организационо устројство сваког министарства наликује пирамиди, те да сваки централни орган управе у смислу органског устројства представља пирамиду

---

³ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

састављену од централних и подручних органа и унутрашњих организационих јединица. При томе, однос између органа и унутрашњих организационих јединица у оквиру пирамиде заснован је на хијерархији као најјачем обележју "централистичке детерминације", а хијерархија уистину изражава својство државне управе као кичменог стуба државе. Хијерархија подразумева овлашћење вишег органа да оснива и укида ниже органе, именује и разрешава положајне службенике нижег органа, врши инстанциони и службени надзор, обавља дисциплинску власт и др.⁴

Функционално гледано, између владе и органа управе постоји подела власти, чиме се не доводи у питање да припадају државној управи као институционалном поретку јавне власти. Влада води спољну и унутрашњу политику, следствено чему је носилац политичке функције власти. Органу управе нису носиоци политичке функције власти, и то је суштинска функционална разлика између владе и органа државне управе. Делатност владе може да буде изнад закона (нпр. закључивање међународног уговора), што ни у ком случају не може бити случај у погледу делатности органа управе. Осим тога, у многим питањима влада не поступа изнад закона, али у материјалном смислу стоји ван закона и поступа са политичком оценом целисходности (нпр. именовање амбасадора Републике Србије). Друго, у погледу заштите правног поретка и јавног поретка, и влада и органи управе могу да поступају ван примене принципа законитости у материјалном смислу, с тим да влада поступа са политичком оценом целисходности, док органи управе користе управну оцену целисходности. Тако, влада може ради заштите јавног поретка донети општи правни акт којим изриче одређену меру ради заштите јавног поретка, као, примерице, када влада: (1) забрани улаз на нашу територију субјектима са територије друге државе ради спречавања ширења заразе и заштите јавног здравља; (2) забрани улаз камионима са територије друге државе као противмере против забране камионима са наше територије да улазе на територију те исте државе, што је мера која се доноси ради заштите економских интереса Републике Србије. У наведеним примерима, влада скроз-наскроз поступа на основу политичке оцене целисходности и без примене принципа законитости у материјалном смислу. Одавде се може закључити да је политика владе политичко-управна функција власти, са политичком оценом целисходности као правотворачким извором који сачињава унутрашњу концепцију правних аката које влада доноси. Рећи да влада обавља извршну функцију власти је потпуно погрешно. Функција владе је прерогативна и старатељска, са политичком оценом целисходности, која иде и

---

⁴ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

изнад закона и ван закона у материјалном смислу, с тим да је политичка оцена целисходности изражена и приликом доношења уредби и других општих правних аката, што значи да је израз извршна функција власти потпуно правно неоснован. Треба размислити о томе да се функција владе означи политичко-управном функцијом власти, што је правно основано, с тим да правна књижевност познаје и друге термине (нпр. власт владе и прерогативна функција власти). Овде је важно имати у виду да се функција владе и органа управе под окриљем државне управе као институционалног порекла јавне власти не може законским нормама у целости зауставити, упркос важећу доктрине о правној држави.

Када се ради о разликовању између органа управе и владе, важно је нагласити потребу да статус државних службеника остане независан од било каквог политичког утицаја, како у смислу политичких функција владе. Почевши од помоћника министара па навише дуж организационих пирамида унутар државне управе, неопходно је спречити политички утицај ради осигурања стручности, професионалности, рационалности и ефикасности у обављању послова органа управе. Овде би требало применити принцип политичке неутралности и сигурности статуса, као и обезбедити објективни и непристрасни избор нових кандидата путем конкурса, те на крају осигурати да државни службеници у обављању послова служе искључиво општем добру, јавном интересу, идеји врлина и општења.⁵

С друге стране, функција органа управе је старатељско-управна функција усмерена на остваривање општег добра, заштиту јавног и правног поретка. Оцењивање целисходности лежи у бити те власти, као израз потребе реаговања на ирационално и непредвидљиво у животу субјеката просторне заједнице. Премда се делатност у питању манифестује у погледу свих циљева правног поретка, посебан нагласак се ставља на заштиту територијалне целовитости, јавног реда и мира, и јавне безбедности, што је примарни државни циљ и разлог постојања старатељско-управне функције.

Мото централистичке детерминације је јединство власти на органском нивоу, док је у функционалном нивоу присутно и ус инспекционис. Овде је неопходно испољавање државне власти, посебно у погледу физичке активности - када важи претпоставка легалности, оцена целисходности и непосредна извршност предузетих државних радњи.

---

⁵ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

Судска контрола активности владе и управе неопходна је, али ограничена, што значи да подела власти овде долази више као последица него као прокламовани циљ.

Дакле, у суштинском смислу, државна управа обухвата најуже језгро општег добра, где владајући принципи општих интереса као динамички изрази општег добра. Како одредити управну материју и бит државне управе у суштинском смислу? Према нашем мишљењу, управна материја оправдано означава област језгра (најуже подручја) општег добра где преовлађују општи правни интереси као динамички изрази општег добра. Зато је неопходно постојање органа државне управе као носилаца суверене власти и државног јединства, а делатност органа државне управе претежно је усмерена на заштиту општег добра, правног поретка и јавног поретка, што је основни циљ управне активности.⁶

Ко припада основном институционалном поретку јавне власти? Припадају му: парламент, председник, влада, органи државне управе и судови. Парламент, председник и влада су носиоци врховне (суверене) власти, органи државне управе представљају бит државне власти, док судови представљају чуваре правног поретка, уставности и законитости. Између поменутих органа и других органа и субјеката територијалне заједнице успостављају се различите врсте правних односа и правних ситуација, у складу са прокламованим принципом поделе власти. За ову расправу довољно је нагласити да се између субјеката територијалне заједнице и врховних органа успоставља кружна линија међусобних овлашћења и обавеза, имајући у виду да се врховни органи конституишу вољом субјеката територијалне заједнице. У том смислу, парламент би требало да представља други спрат територијалне заједнице, тако што ће састав парламента одговарати саставу територијалне заједнице као тоталитета њеног правног, моралног и духовног субјективитета, а затим и по томе што ће поводом доношења одлука парламента постојати истинска повезаност између субјеката територијалне заједнице и њихових изабраних представника. Као што би законодавство требало да изрази кружну линију између субјеката територијалне заједнице и њихових изабраних парламентарних представника - у поступку настајања закона као израза опште воље, тако би и у погледу свих других питања требало да се изрази истинска повезаност субјеката територијалне заједнице и парламентарних представника (посланика) као изабраних представника субјеката територијалне заједнице (нпр. у погледу конституисања владе, избора

---

⁶ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

министра и др.). Данашње законодавство и представничка демократија почивају на претпоставци идентитета између воље парламента и воље субјеката територијалне заједнице, али је проблем у томе што је претпоставка у питању без стварног укоренења у правној стварности.

Парламент, влада и председник су носиоци врховне власти, чувари суверенитета територијалне заједнице, што се најбоље види у време ванредног стања. Врховну власт имају они органи који доносе одлуке о ванредном стању и за време ванредног стања. Органи државне управе представљају бит државне власти у статичком смислу, док у динамичком смислу представљају израз државног јединства, њене моћи и снаге неопходне за очување суверенитета и опстанка територијалне заједнице. При томе, државна управа представља врло разгранат поредак власти у поретку правне државе, с тим да државна управа несумњиво представља посебан институционални поредак јавне власти у поретку правне државе.

За постојање правне државе од кључног је значаја постојање независних судова као чувара правног поретка. Ово због тога што се судови у поретку правне државе јављају као други спрат основног институционалног поретка јавне власти и институционалног поретка територијалне заједнице. Судске ствари су по правилу спорне правне ствари па је задатак независног правосуђа да пресуђује различите врсте спорова поводом уставности и законитости који се јављају везано за делатност субјеката територијалне заједнице и спорова између субјеката различитих институционалних поредака јавне власти, између врховних органа и субјеката територијалне заједнице, између органа јавне власти и појединаца итд. Поврх тога, правосуђе у целини представља посебан и разгранат институционални поредак јавне власти у поретку правне државе.⁷

Поред наведених главних органа власти, у данашњем правном систему државе постоји много других органа власти и субјеката с јавним овлашћењима који, у вези са својим основним активностима, обављају одређене функције јавне власти. На пример, органи аутономних покрајина и локалне самоуправе су такође органи власти, док институционални оквири аутономних покрајина и локалних самоуправа представљају посебне форме институционалних система власти, раздвојене од институционалних система власти главних органа. У суштини, органи аутономних покрајина и органи локалне самоуправе су органи власти који постоје на основу територијалне аутономије,

---

⁷ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

иако локална самоуправа правно није дефинисана као територијална аутономија. Поред територијалне аутономије, у правном поретку данас постоји мноштво централних органа, поред главних органа, попут контролних и регулаторних тела. Овај феномен се назива "дифузија државне власти", где се државна власт дистрибуира на органе и тела изван главних органа који обављају основне функције власти (законодавну, извршну, управну и судску).

На пример, у Републици Србији постоји велики број таквих органа и тела, као што су различите јавне агенције и регулаторна тела, заштитник грађана, Високи савет судства итд. Ови органи и тела тешко је сврстати под главне функције државне власти, што ствара проблем у њиховом правном тумачењу. Поставља се питање да ли сви ови органи имају карактер државних органа или су у питању друге институције?

Како би се овај проблем разјаснио, могли бисмо користити израз "орган јавне власти" за све органе под окриљем државе као територијалне заједнице, без обзира на то да ли су централни или не. У прошлости, израз "државни орган" је био оправдан, али у данашњем контексту "орган јавне власти" је примеренији због ширења интервенције државе кроз законодавне норме у различитим областима.

На примеру разликовања државне и не-државне управе у нашим уџбеницима, можемо приметити да јавна управа обухвата и субјекте изван државне управе, као што су органи власти аутономних покрајина и локалних самоуправа, јавне агенције, јавна предузећа, јавне установе итд.

С обзиром на све ово, тешко је квалификовати све ове органе као не-државне управне субјекте, с обзиром на то да су подвргнути правној и политичкој контроли и одговорности, чак и када су у питању главни органи власти.⁸

Овде је кључно уочити значај институционалног уређења територијалне заједнице за разумевање правне државе. Наиме, јавне агенције представљају носиоце специфичног облика јавне власти унутар институционалног уређења територијалне заједнице; јавна предузећа и јавне агенције су субјекти територијалне заједнице са јавним овлашћењима у оквиру институционалног уређења територијалне заједнице; органи управе локалне самоуправе су носиоци јавне власти под окриљем посебног институционалног уређења јавне власти унутар институционалног уређења

---

⁸ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

територијалне заједнице; на крају, органи државне управе су носиоци врховне јавне власти унутар институционалног уређења територијалне заједнице, при чему је државна управа један институционални поредак јавне власти поред других институционалних поретка јавне власти унутар институционалног уређења територијалне заједнице.

1.3. Обележја органа државне управе

Због тога се и каже да државну управу краси тзв. централистичка детерминација.

Централистичка детерминација је "одређивање елемената целином", као израз сталне органске повезаности органа државне управе - са циљем постизања јединства државне управе као кичменог стуба и „статичне идеје државе“. Ова повезаност органа под окриљем државне управе не успоставља се само правом и право не може у потпуности одредити њен ток. Органи државне управе доносе тзв. интерна општа и појединачна правна правила (инструкције, налози и др.), која су најбоља потврда потребе постојања сталне органске повезаности под окриљем државне управе, имајући у виду да правила у питању управо служе остваривању органске повезаности о којој говоримо. Дакле, државна управа је целина и сви припадајући органи су органски елементи државне управе као целине.⁹

С друге стране, односи између других врховних органа јавне власти успостављају се у функционалном смислу, у вези са делатношћу органа о којој говоримо и та веза између поменутих органа не представља њихову сталну органску повезаност. Оваква функционална повезаност постоји између председника републике и владе; између парламента и владе; између парламента и председника те између судова и председника, владе, парламента и органа управе. Како бисмо били јасни о чему говоримо, важно је имати у виду да између централног органа управе и органа локалне самоуправе такође постоји функционална повезаност, али не и органска повезаност, имајући у виду да је реч о органима који припадају различитим институционалним системима јавне власти. Осим тога, под окриљем правосуђа као институционалног поретка јавне власти, однос између различитих судова почива на функционалној повезаности, а не и на органској повезаности. На пример, између основног и вишег суда постоји само функционална повезаност, која се остварује поводом решавања правног предмета у првом и другом степену, што значи да се између ових судова не остварује органска повезаност као у

---

⁹ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

случају виших и нижих органа државне управе. То што се однос између органа јавне власти (сарадња или сукоб) остварује поводом њихових функција које имају у правном поретку, означава тзв. универзалистичку детерминацију.

Универзалистичка детерминација ("одређивање целине на основу елемената") значи да између органа који припадају различитим институционалним поретцима јавне власти не постоји стална органска повезаност (стално усмеравање и праћење туђег рада), што значи да се веза између тих органа остварује правом - према правним правилима и принципима којима је тај однос правно уређен - с циљем спречавања самовоље субјеката правног поретка. Спречити самовољу субјеката правног поретка је суштина правне државе у формалном смислу, што значи да се универзалистичком детерминацијом (повезивање субјеката правом) остварује минимум правне државе. Централистичком детерминацијом (постојањем државне управе као система чврсто повезаних органа) постиже се јединство државне власти, а тиме и опстанак државе као институције. Мото централистичке детерминације је јединство власти у органском смислу, чиме се не доводи у питање подела власти у функционалном смислу. За разлику од централистичке детерминације, мото универзалистичке детерминације није јединство власти, већ одвојеност статуса у органском смислу и подела власти у функционалном смислу. Примерице, институционални поредак локалне самоуправе (у погледу изворног делокруга) и институционални поредак државне управе спаја универзалистичка детерминација, без обзира на то што се у правној књижевности уобичајило да се однос између поменутих поредака посматра кроз призму појмова централизација и децентрализација. Исто тако, веза између јавних предузећа и јавних установа као носилаца јавних овлашћења и државне управе је ствар универзалистичке детерминације, због чега је сасвим погрешно носиоце јавних овлашћења називати недржавном управом.¹⁰

---

¹⁰ Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет

II ВРСТА И ОБЕЛЕЖЈА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ

2.1. Појам служби безбедности

Обавештајна служба, такође позната и као служба безбедности, представља специјализовану и релативно самосталну државну институцију. Њен основни задатак је прикупљање безбедносних података и информација о другим државама или њиховим институцијама, како законским и јавним, тако и тајним начинима и средствима. Обавештајна служба има за циљ да прикупља информације које су од значаја за безбедност своје државе и да анализира те информације како би донела релевантне закључке и предвидела потенцијалне претње и ризике. Ово укључује праћење активности и намера других држава, како на политичком, тако и на војном и економском пољу.

Служба безбедности, било самостално или у сарадњи са другим државним органима, спроводи део политичких и државних циљева који су везани за будућност. Настала је у време оснивања државе и имала је улогу у сукобима између држава, јер се показало да без доброг познавања противника у рату нема ни успеха. Паралелно са државним апаратом, развијала се и служба безбедности. У почетку су ту функцију обављали изабрани појединци, док се током времена организација развијала, па су формиране службе безбедности као сталне институције у одређеним државним органима.

Служба безбедности користи тзв. обавештајни рад како би обављала своје функције. Обавештајни рад представља скуп испланираних мера које се спроводе ради добијања увида у стање, могућности и намере појединих држава и појава које су предмет истраживања. На основу тога, држава предузима одговарајуће активности на политичком, војном и економском плану.

Прикупљање података је комплексан посао који је могуће остварити применом специфичних метода и тајних средстава који обухвата¹¹:

1. планирање и организовање,
2. прикупљање података,

---

¹¹ Лазиф, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 65.

3. обрада и процена података, и
4. достављање и употреба података.

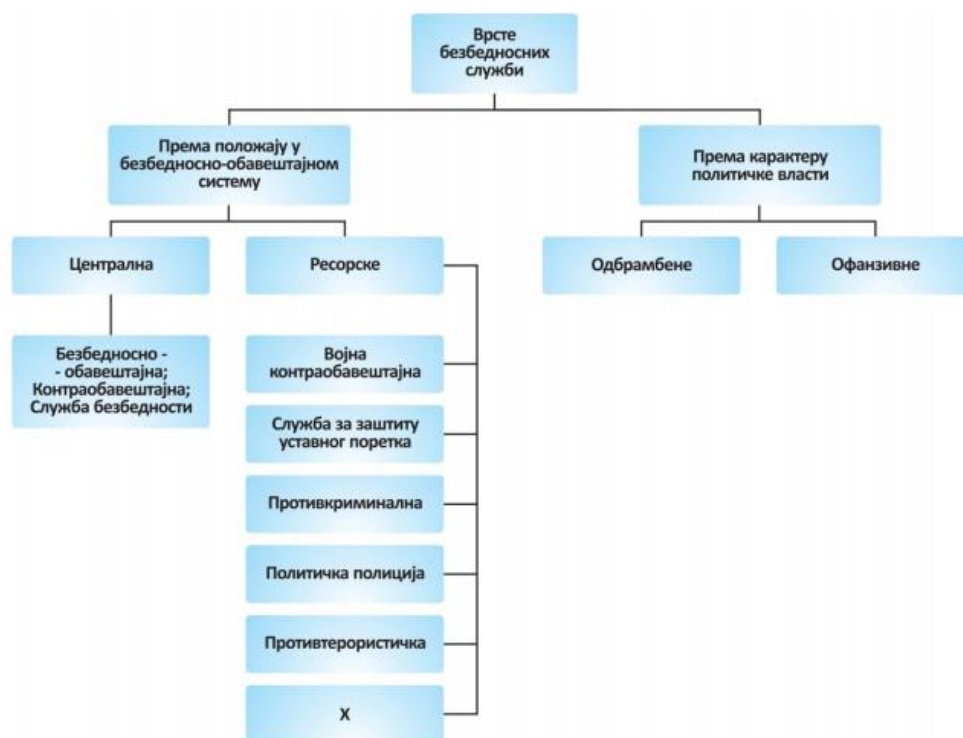
2.2. Врсте служби безбедности

Службе безбедности се углавном могу поделити на основу неколико параметара. Прво, може се разликовати да ли припадају војним или невојним структурама, што подразумева постојање цивилних и војних служби безбедности. Такође, може се разликовати да ли служба безбедности припада влади или одређеном министарству, што доводи до раздвајања на централне или ресорне службе безбедности. Осим тога, могу бити усмерене на све безбедносне питања или се фокусирају само на одређене области, што резултира разликовањем између општих и специјализованих служби безбедности. Такође, можемо их поделити на основу проблематици којом се баве, као што су економске, нуклеарне, имиграционе или службе политичких организација.¹²

---

¹² Лазич, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 65-66.

Слика бр. 1: Начелна подела служби безбедности

Извор: Шебек, В. (2014) *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета - докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет, стр. 70.

До недавно се најчешће користила класична подела служби безбедности на контраобавештајне, односно безбедносне службе које су усмерене на спречавање рада служби безбедности других држава, и на обавештајне службе, које су фокусиране на прикупљање података о другим државама.

Често се у медијима и уопште у јавности користи израз "тајна полиција" као синоним за службе безбедности, што је велика грешка јер је јавна безбедност, односно заштита живота, као и личне и имовинске сигурности грађана, у надлежности полиције.

2.3. Обележја служби безбедности

Примарни задатак свих обавештајних служби је да владама пружи веродостојне информације о могућим претњама по државу и њено становништво. Обавештајне службе

осмишљавају сложена питања и скрећу пажњу на нове проблеме, претње националним интересима, ризике и могућности.

Њихове анализе помажу доносиоцима политичких одлука да¹³:

- дефинишу националне интересе;
- развијају кохерентне националне безбедносне и војне стратегије и адекватну безбедносну политику;
- утврђују мисије, доктрине и стратегије оружаних снага и других безбедносних институција;
- припремају се за националне кризе и одговоре на њих;
- припреме и спрече претње држави и њеном становништву.

Контраобавештајне службе спречавају шпијунажу, субверзију или саботажу од стране страних обавештајних служби или политичких група под страном контролом, заштите обавештајних извора и метода у земљи и иностранству. Одбрамбене мере за контраобавештајне службе ослањају се на истраге, проверу и надзор. Са друге стране, офанзивне мере за контраобавештајне послове обухватају операције продирања, обмане, ометања и манипулације другим организацијама.¹⁴

Тајна акција, позната и као специјалне политичке акције или активне мере, је врста тајне операције која има за циљ да утиче на политичке, војне или економске прилике у страниј земљи. Врсте тајних акција крећу се од пропаганде и политичких активности у иностранству до пружања помоћи страним владама или ометања незаконитих активности на страном тлу. Тајна акција пружа државама алтернативу директној војној акцији када дипломатија и друге мере политике не успеју. У државама са више обавештајних агенција, обично само спољне обавештајне службе учествују у тајним акцијама.¹⁵

Обавештајни подаци се производе у процесу познатом као обавештајни циклус¹⁶:

---

¹³ Baldino, D. (2010) *Democratic Oversight of Intelligence Services*. Sydney: The Federation Press, стр. 48.

¹⁴ Born, H. (2005) *Who's Watching the Spies?: Establishing Intelligence Service Accountability*. Dulles, VA: Potomac Books, стр. 134.

¹⁵ Herman, M. (2013) *Intelligence Services in the Information Age: Theory and Practice*. London; Portland, OR: Frank Cass, стр. 209.

¹⁶ Bruneau, T. (2006) *Who Guards the Guardians and How: Democratic Civil-Military Relations*. Austin: University of Texas Press, стр. 11.

- Планирање и усмеравање дефинише циљеве обавештајне службе у оквиру јавне политике и распоређује ресурсе према проценама претњи.
- Прикупљање информација користи отворене и тајне изворе за прикупљање информација о особама, местима, догађајима и активностима.
- Обрада пробира прикупљене информације, потврђује њихово порекло и сврху и додаје контекст у припреми за анализу.
- Производња и анализа претварају информације у обавештајне производе који доносиоцима одлука пружају правремене, тачне, објективне и корисне увиде. Анализа треба да обухвати чињенице, изворе, кључне претпоставке, алтернативне сценарије и потенцијално утицајне, али непознате факторе.
- Делење обавештајних производа са доносиоцима одлука, укључујући упозорења и извештаје о ситуацији, као и процене. Одлучивање ко има приступ каквој врсти обавештајног производа је кључна тачка одлучивања у обавештајном циклусу и за демократски надзор над обавештајним службама.
- Потрошња и повратне информације су процеси када политички доносиоци одлука користе обавештајне производе за доношење одлука. Повратне информације обавештајној заједници укључују смернице о будућим обавештајним потребама, које се улажу у планирање и усмеравање, па се поново покреће циклус.

Обавештајним службама се дају посебна законска овлашћења и могућности да испуњавају свој мандат. Ова овлашћења зависе од националног контекста и функција обавештајних служби и не би требало да крше међународно право и закон о људским правима. Међутим, обавештајним службама је законски дозвољено да ограничавају људска и грађанска права у одређеним областима.

Ово може укључивати¹⁷:

- Методе прикупљања обавештајних података које могу нарушити право на приватност, као што су надзор и праћење и пресретање комуникација;

---

¹⁷Timmermann, H. (2013) *The Future a Memory: The Cold War and Intelligence Services – Aspects*. Zurich: LIT Verlag, стр. 24.

- Коришћење и дељење личних података међу владиним агенцијама, као што су органи за спровођење закона;
- У неким државама, спровођење закона и моћ хапшења и притвора, ограничавајући слободу кретања;
- Тајне операције усмерене на сузбијање претњи националној безбедности, понекад у супротности са законом.

Ова опсежна и потенцијално наметљива овлашћења такође могу бити усмерена против сопственог становништва државе. Дакле, обавештајним службама су потребне строге контроле како би се гарантовала владавина закона и поштовање људских права, укључујући родну равноправност. У демократијама, мере које ограничавају грађанска и људска права морају бити засноване на закону, пажљиво проверене, да показују пропорционалност и доследност са другим националним и међународним обавезама у вези са људским правима, и омогућавају појединцима да се обраћају притужбама независној институцији и траже ефикасан правни лек.¹⁸

Демократије обично забрањују својим обавештајним службама да прикупљају информације¹⁹:

- о појединцима и активностима које не представљају опасност по државу и њено становништво,,
- о законитим политичким и друштвеним активностима,
- у циљу промовисања посебних интереса.

Функције, структуре и мисије обавештајне службе одређене су законом и перцепцијом националне претње, која зависи од контекста. У ауторитарним контекстима, обавештајне службе штите владу и могу бити укључене у политичку репресију и кршење људских права. У демократијама, обавештајне службе су део јавног сектора и стога служе јавном интересу. Посебна овлашћења обавештајних служби нису доступна другим владиним агенцијама или приватним лицима и потенцијално нарушавају демократске вредности. Стога се принципи које друге јавне институције

---

¹⁸ SSR BACKGROUNDER (2016) Intelligence Services - Roles and responsibilities in good security sector governance.DSAF - A centre for security, development and the rule of law.Доступно на: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_12_Intelligence%20Services.pdf, [25.09.2023.]

¹⁹Williams, K. (2001) *Security Intelligence Services in New Democracies: The Czech Republic, Slovakia and Romania*. New York: Palgrave, стр. 76.

морају поштовати често у различитој мери примењују на обавештајне службе. Међутим, принципи доброг управљања су неопходни како би се осигурало да обавештајни рад остане у оквиру владавине права и да поштује људска права, укључујући родну равноправност. Ово захтева да закон јасно дефинише мандат, улогу и одговорности обавештајних служби.²⁰

Када се обавештајне службе придржавају принципа доброг управљања, оне су²¹:

- одговорне демократски изабраним властима које надгледају све елементе необавештајног процеса,
- транспарентне у оквиру система демократског надзора који штити осетљиве информације док служи јавном интересу у обелодањивању;
- поштују људска права и владавине права у експлицитном законском оквиру,
- инклузивне и имплементиране недискриминаторне, родно одговорне политике и процедуре у свом раду и администрацији,
- ефективне у испуњавању свог мандата за државну и људску безбедност,
- ефикас у испуњавању циљева јавне политике уз што боље коришћење јавних ресурса.

Непоштовање принципа доброг управљања може имати негативне резултате, на пример²²:

- недовољан надзор подрива кредибилитет и легитимитет обавештајних служби,
- прекомерна тајност ствара могућности за злоупотребе које угрожавају безбедност државе и људи,
- незаконито деловање угрожава државну и људску безбедност, коју су обавештајне службе дужне да штите,

---

²⁰Lefebvre, S. (2003) The difficulties and dilemmas of international intelligence cooperation. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 16(4), 527–542.

²¹OSCE-ODIHR (2007) *Countering Terrorism, Protecting Human Rights: A Manual*. Warsaw: ODIHR.

²²SSR BACKGROUNDER (2016) Intelligence Services - Roles and responsibilities in good security sector governance.DSAF - A centre for security, development and the rule of law.Доступно на: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_12_Intelligence%20Services.pdf, [25.09.2023.]

- ексклузивне обавештајне службе могу бити склоне да потисну делове становништва, или могу да немају приступ информацијама из искључених група и да не процене различите перспективе,
- политизована обавештајна служба је неефикасна јер занемарује постојеће и будуће безбедносне претње у корист непосредних политичких брига владе,
- неефикасне обавештајне службе троше ресурсе или не воде рачуна о њиховој употреби. У екстремним случајевима, недостатак доброг управљања може резултирати политичком полицијом која служи одређеним политичким интересима и може се користити за политичку репресију.

III СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У ИЗАБРАНИМ ПРАВНИМ ПОРЕЦИМА

3.1. ISI

Међугранска обавештајна служба (ISI) је најпознатија од обавештајних агенција. Задужена за координацију обавештајних података између три војне службе, ISI има задатак да прикупља стране и домаће обавештајне податке и води тајне офанзивне операције. У том својству, познат је по својој улози у авганистанском сукобу кроз подршку муџахедина, а касније и талибана, као и по својој умешаности у сукоб у Кашмиру.²³

Њене домаће политичке активности, које се крећу од управљања до сузбијања политичке опозиције, су, међутим, мање познате. Такође је важна његова улога у надзору својих кадрова, странаца, медија, страних дипломата акредитованих у Пакистану, пакистанских дипломата који служе ван земље, те пресретања и праћења комуникација.²⁴

Смештена у Исламабаду, ISI је наводно организована у осам одељења:

- Заједничка обавештајна службаХ (ЈИХ) служи као секретаријат који координира административну подршку за друге области ISI. Такође припрема обавештајне процене и процене претњи.
- Заједнички–обавештајни–биро (ЈИВ), који се такође назива "унутрашње крило"²⁵, одговоран је за политичку обавештајну службу, па је и највеће одељење организације. Његова главна одговорност је прикупљање обавештајних података о политичким партијама. Такође има три подсекције које управљају операцијама у Индији, спровode антитерористичке операције (контратероризам је постао аутономна

---

²³Grare, F. (2009) *Reforming the Intelligence Agencies in Pakistan's Transitional Democracy*. Carnegie Endowment. Washington DC. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/45665884_Reforming_the_Intelligence_Agencies_in_Pakistan's_Transitional_Democracy, [10.09.2023.]

²⁴Directorate for Inter-Services Intelligence [ISI], Federation of American Scientists (FAS), Intelligence Resource Program, July 25, 2002. Доступно на: www.fas.org/irp/world/pakistan/isi/index.html, [10.09.2023.]

²⁵Други назив је политичко крило или политичка хелија.

дирекција у јесен 2007. године) и обезбеђују безбедност гостујућим званичницима. Наводно је демонтиран у новембру 2008. године

- Заједнички контраобавештајни биро (JSIB) одговоран је за надзор на терену пакистанских дипломата стационираних у иностранству, као и за вођење обавештајних операција на Блиском истоку, у Јужној Азији, Кини, Авганистану, муслиманских република бившег Совјетског Савеза
- Заједничка обавештајна служба/север (JIN) је одговорна за операције Цаму и Кашмир, укључујући инфилтрацију, ексфилтрацију, пропаганду и друге тајне операције.
- Заједничка обавештајна служба – Разно (JIM) – врши шпијунажу у страним земљама, укључујући офанзивне обавештајне операције.
- Заједнички Сигнални Обавештајни биро(JSIB),који укључује заменике директора за бежичну везу, праћење и фотографије, управља ланцем пунктова за прикупљање обавештајних података дуж границе са Индијом и пружа комуникацијску подршку за милитанте који делују у Кашмиру.
- Заједничка обавештајна техничка (JIT) бави се сакупљањем све техничке интелигенције осим комуникација, и могуће, са подсекцијама које се баве експлозивима, хемијским оружјем и особљем за праћење са улогама у нуклеарном оружју у Пакистану.
- Специјално крило је одговорно за обавештајну обуку за пакистанске оружане снаге на Обавештајној академији служби одбране и евентуално за везу са страним обавештајним и безбедносним агенцијама.

Током година, ISI је преузео све већи значај међу пакистанским обавештајним агенцијама. Важност агенције препозната је због њене улоге у авганистанском сукобу, али је била дубоко укључена у унутрашње политичке послове много раније. Међутим, сукоби између обавештајних агенција дешавали су се током војних режима. Оне не одражавају нужно разлике у питањима политике, иако се оне на крају могу појавити, већ у суштини у вези са личностима, сукобима на терену или обоје. Реформа обавештајног

апарата коју је спровео Первез Мушараф имала је за циљ делимично побољшање координације и поделе терета између различитих агенција.²⁶

ISI је дуго времена у суштини била савезна агенција. Пошто Ајуб Кан није био вољан да повећа војни буџет, ни ISI ни МИ нису могли да постављају своје официре у округе.²⁷ Домаће активности агенција су стога остале ограничене. ISI сада има потпуковника на челу јединице у сваком округу у земљи и бригадира, који је задужен за пет до шест округа, у сваком већем граду. Генерал-мајор је на челу политичког крила ISI. Генерал Мушараф је такође створио ново тело, обавештајни корпус, чији официри, након обуке на новоствореној обавештајној академији, треба да служе у МИ, ISI или обе организације. Идеја о обавештајном корпусу појавила се 1998–1999. године, а сам корпус је постао оперативан 2000–2001. године.²⁸

3.2. CIA

Централна обавештајна агенција (CIA) је највећи произвођач обавештајних података о националној безбедности свих извора за високе креаторе америчке политике. Обавештајна анализа CIA-е о дешавањима у иностранству се заснива на информисаним одлукама креатора политике и других виших доносилаца одлука у областима националне безбедности и одбране. CIA не води спољну политику.

Директор CIA-е (ДСИА) је национални менаџер за људске обавештајне службе и служи у име DNI као национално тело за координацију, уклањање сукоба и процену тајних (првенствено прикупљања људских извора, или HUMINT) операција широм IC, у складу са постојећим законима, извршним налозима и међуагенцијским споразумима. Седиште CIA је у Меклину у Вирџинији.²⁹

---

²⁶ Grare, F. (2009) *Reforming the Intelligence Agencies in Pakistan's Transitional Democracy*. Carnegie Endowment. Washington DC. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/45665884_Reforming_the_Intelligence_Agencies_in_Pakistan's_Transitional_Democracy, [10.09.2023.]

²⁷Gauhar, A. (1997) How Intelligence Agencies Run Our Politics. *Nation*, August 17, стр. 4

²⁸Grare, F. (2009) *Reforming the Intelligence Agencies in Pakistan's Transitional Democracy*. Carnegie Endowment. Washington DC. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/45665884_Reforming_the_Intelligence_Agencies_in_Pakistan's_Transitional_Democracy, [10.09.2023.]

²⁹ U.S. National Intelligence - An overview 2013. Доступно на: https://www.dni.gov/files/documents/USNI%202013%20Overview_web.pdf, [11.09.2023.]

Национална тајна служба (NCS) је одговорна за тајно прикупљање HUMINT страних обавештајних података које се не могу добити другим средствима. NCS се бави контраобавештајним активностима штитећи поверљиве америчке активности и институције од продора непријатељских страних организација и појединаца. NCS такође спроводи тајне акције у циљу подршке циљевима америчке политике када их председник законито и правилно усмерава и овласти.

Управа за обавештајне послове (DI) анализира обавештајне податке из свих извора и производи извештаје, и документе о кључним питањима страних обавештајних служби. Ове информације потичу из различитих извора и метода, укључујући америчко особље у иностранству, извештаје људских обавештајних података, сателитске фотографије, информације отвореног кода и софистициране сензоре.

Директорат за науку и технологију (DS&T) приступа, прикупља и користи информације како би олакшао извршење мисије CIA-е применом иновативних научних, инжењерских и техничких решења за најкритичније обавештајне проблеме.

Дирекција за подршку (DS) пружа читав низ подршке, укључујући набавке, комуникације, услуге објеката, финансијско управљање, информационе технологије, медицинске услуге, логистику и безбедност особља. Услуге се односе на домаћи и међународни ниво и доступне су 24h дневно.

CIA је извршни агент за IN-Q-Tel, непрофитне, стратешке фирме ризичног капитала овлашћене да повеже технолошке захтеве обавештајних мисија CIA-е и IS партнера са новом технологијомпредузетничке заједнице.

Центар отвореног кода (OSC), под DNI, је центар америчке владе за обавештајне податке отвореног кода. Директор CIA-е служи као извршни агент за DNI у управљању OSC-ом. Она је задужена за:

- Прикупљање, превођење, производњу и ширење информација отвореног кода које задовољавају потребе креатора политике, војске, државних и локалних органа за спровођење закона, оперативних службеника и аналитичара широм америчке владе.
- Помагање да се омогуће могућности отвореног кода у другим деловима владе и војске.

- Хостовање материјала отвореног кода на OpenSource.gov за употребу у целој влади.

OSC производи више од 2.300 производа дневно, укључујући преводе, транскрипције, анализе, извештаје, видео компилације и геопросторну интелигенцију, за решавање краткорочних потреба и дугорочних проблема. Његови производи покривају питања која се крећу од страних политичких, војних, економских, научних и технолошких тема, до борбе против тероризма, противпролиферације, борбе против наркотика и других тема о унутрашњој безбедности. OSC такође прикупља "сиву литературу", која је материјал са веома ограниченом дистрибуцијом, као што су академски радови, брошуре, леци и други јавно дистрибуирани материјали. OSC пружа обуку кроз своју Академију отвореног кода, консултантске услуге и размену особља.³⁰

3.3. MI6

Основна функција SIS-а, често познатог као MI6, је прикупљање тајних страних обавештајних података о питањима која се тичу виталних интереса Британије у области безбедности, одбране, тешког криминала, спољне и економске политике. Рад SIS-а обавља се у складу са захтевима и приоритетима које утврђује Заједнички обавештајни комитет и одобравају министри. MI6 користи људске и техничке изворе да испуни ове захтеве, као и везу са широким спектром страних обавештајних и безбедносних служби.

Улога MI6-а је регулисана Законом о обавештајним службама из 1994. године, који је први пут ставио MI6 на законску основу. Закон је формализовао одговорност министра спољних послова за рад MI6-а. Њиме су дефинисане функције Службе и одговорности њеног шефа, као и успостављање надзорних аранжмана.

Закон налаже MI6-у да прибавља и пружа информације које се односе на дела и намере лица у иностранству:

- у областима националне безбедности и са посебним освртом на одбрану и спољну политику Владе;
- у интересу економског благостања УК; и
- као подршка спречавању или откривању тешких злочина.

³⁰ U.S. National Intelligence - An overview 2013. Доступно на: https://www.dni.gov/files/documents/USNI%202013%20Overview_web.pdf, [11.09.2023.]

Закон такође налаже МИ6-у да обавља друге задатке, омогућавајући Служби да спроводи операције и да тајно делује у иностранству у циљу подршке циљевима британске владе. За рад МИ6-а министар спољних послова одговара Скупштини. МИ6 је основан 1909. као Секција за иностранство Бироа тајне службе под вођством морнаричког команданта (касније капетана сер) Менсфилда Каминга. Одсек за иностранство је био одговоран за прикупљање обавештајних података у иностранству. Стално је растао и до 1920. постао је посебна служба која се све више назива SIS (МИ6). Каминг се потписао са словом "С". Његови наследници то раде од тада.

МИ6 (раније Одсек за странце Бироа тајне службе) добио је садашњу ознаку 1921. године. Аналогно америчкој Централној обавештајној агенцији (СИА), МИ6 је усмерио своје напоре ка мање-више истим претњама које је циљала МИ5: Немци током светских ратова, а комунисти у међуратном и послератном периоду.

У Другом светском рату, МИ6 је спонзорисао извиђачке напоре из ваздуха које ће касније преузети Краљевско ваздухопловство (РАФ). Путем GCHK, МИ6 је остварио низ успеха током Другог светског рата, међу којима је најистакнутији програм Ултра за разбијање немачких Енигма шифри. Међутим, као и МИ5, МИ6 је у раном Хладном рату доживео непријатност због разоткривања совјетских шпијунских ланаца који су деловали у његовој средини. Ипак, МИ6 је такође постигао победу узгајајући совјетску кртицу код Олега Пенковског, који је наставио да ради и са МИ6 и са СИА.

До 1970-их, МИ6 је своју пажњу усмерио на бројне области осим совјетског блока. То је укључивало економску шпијунажу, као и напоре против терористичких група у Северној Ирској. У другом својству, агенција се нашла у сукобу са МИ5, који је већ радио на проблемима у Северној Ирској. МИ6 се показао као непроцењиво богатство у сукобу, успостављајући кључне везе са највишим личностима Ирске републиканске армије (ИРА) и Шин Фејном. Нажалост, МИ6 је претрпео још једну срамоту када су два брата који су тврдили да су оперативци МИ6 извели бројне пљачке банака у Северној Ирској и тврдили да су упућени да убију вође ИРА-е.

3.4. FSB

КГБ (Комитет државне безбедности) се распао након распада Совјетског Савеза, али је ГРУ (Главна обавештајна управа) преживео. Друге две главне руске обавештајне и безбедносне службе створене су од остатака КГБ-а:

- Спољна обавештајна служба, или СВР, и
- Федерална служба безбедности, или ФСБ, плус нека друга тела.

Влада Русије описује ФСБ као: ...савезни извршни орган са овлашћењима да спроводи политику владе у области националне безбедности Руске Федерације, борбе против тероризма, заштите и одбране државне границе Руске Федерације, заштите унутрашњих морских вода, територијално море, искључива економска зона, епиконтинентални појас и њихове природне ресурсе, обезбеђујући информациону безбедност Русије.³¹

Директор је Александар Бортников, а службу надгледа председник Руске Федерације. "Опрезне процене" говоре да је број запослених у ФСБ-у око 200.000.³² Владимир Путин је бивши официр КГБ-а и веома је близак ФСБ-у и окружује се другим политичарима који су некада били припадници служби безбедности. Владимир Путин је такође проширио надлежност ФСБ-а, дозвољавајући му да преузме многе функције старог КГБ-а, укључујући деловање у иностранству и извођење специјалних операција. Аналитичари тврде да су припадници били у порасту у владиним круговима на рачун олигарха, бизнисмена милијардера који контролишу већи део привреде.³³

Директор ФСБ-а је 2000. године описао своје офицере као "ново племство".³⁴ Службеници ФСБ-а су оптужени за мучење и друга кршења људских права. Службеници ФСБ-а су такође наводно умешани у незаконито стицање прихода. Према Иницијативи Келптократије и невладиној организацији за борбу против корупције ФСБ контролише пословне активности у Русији кроз сложен систем пракси, од којих је најчешћа изнуда од јаких предузећа. Када бизнисмен одбије да преда своју имовину, или да "дели", како се то зове, није необично да ФСБ распусти и/или заплени компанију.³⁵

³¹ Federal Security Service. Доступно на: <http://government.ru/en/department/113/>, [20.09.2023.]

³² Soldatov, A., Borogan, I. (2010) Russia's New Nobility. *Foreign Affairs*, v. 1, no. 1, стр. 8.

³³ Orlova, K. (2016) The siloviki coup in Russia. *The American Interest*, 21.

³⁴ Soldatov, A., Borogan, I. (2010) Russia's New Nobility. *Foreign Affairs*, v. 1, no. 1, стр. 11.

³⁵ Local Businessman, the FSB, and Corruption, Kleptocracy Initiative, 25.08.2015.

3.5. MOSSAD

Mossad је једна од најпознатијих светских обавештајних агенција. Као део израелске обавештајне заједнице, ради заједно са сестринским организацијама као што су Аман (војна обавештајна служба) и Шин Бет (израелска домаћа безбедносна служба).

Након холокауста и Другог светског рата, формирање модерне државе Израел 1948. године наишло је на непосредни арапски отпор. У рату за независност, војске Египта, Јордана, Сирије, Либана и Ирака напале су новонасталу државу. Израел, суочен са егзистенцијалном претњом од самог почетка, имао је потребу за опсежним војним, безбедносним и обавештајним капацитетима. Заштита отаџбине од нестабилних и непријатељских комшија, лов на нацистичке ратне злочинце, заштита и окупљање у дијаспори били су непосредни изазови. Mossad је стога морао брзо да се успостави, формирају стратешке савези са другим обавештајним агенцијама и ради на заштити израелских интереса на глобалној сцени. Тиме је стекла репутацију генијалности, неустрашиве посвећености и немилосрдног извршавања обавештајних радњи.

Како су претње израелским интересима еволуирале, Шестодневни рат 1967. године³⁶, Јом Кипурски рат 1973. године, Либански грађански рат, крај Хладног рата, ризици од нуклеарног ширења у Ираку и Ирану³⁷ и пораст међународног тероризма, Mossad је морао да буде прилагодљив и веома проактиван. Ова проактивност је често била лионизована, али су и грешке направљене, са штетним дипломатским и критичким јавним мњењем (у земљи и иностранству).

У уклањању неке од митологије која окружује Mossad, корисно је размотрити његову историју и еволуцију, *modus operandi*, и развој приоритета и изазова. Ово доводи до критичке процене Mossad-ове улоге и способности у глобалној борби против тероризма и светској шпијунажи. Mossad је операционализован 1951. године по налогу првог израелског премијера Давида Бен Гуриона. Ово је био део реорганизације безбедносно-обавештајног апарата пре стицања независности, чији је циљ био и развој способности и обезбеђивање кохерентности између функција. Хагана је постала језгро Израелских одбрамбених снага (ИДФ).

---

³⁶ Oren, M. B. (2003) *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Presidio Press.

³⁷ Gold, D. (2009) *The Rise of Nuclear Iran: How Tehran Defies the West*. Regnery, стр. 263-300.

Године 1948. Хаганин обавештајни одсек, Шаи је постао централна агенција за војну обавештајну службу (која је касније позната као Аман). Шин Бет је такође формиран 1948. године као служба унутрашње безбедности, у почетку под ИДФ-ом, али је убрзо подређена директно премијеру. Алиях Бет се фокусирао на подршку јеврејској имиграцији у Британску Палестину током 1930-их и 40-их година. Њене обавештајне функције укључивале су разумевање претњи које су непријатељске државе представљале Јеврејима из дијаспоре. Друге обавештајне службе су укључивале полицијску обавештајну службу и под израелским министарством спољних послова, развијајући односе са глобалном обавештајном заједницом.

Реорганизацијом Бен Гуриона створена је Институција за обавештајне и специјалне операције (Mossad). Његов први директор био је један од његових централних заступника, *Reuven Shiloah*³⁸, близак пријатељ Бен Гуриона. Примарни циљ Института био је прикупљање страних обавештајних података и заштита државе Израел од непријатељских међународних актера. Mossad је уживао подршку Централне обавештајне агенције (CIA), добијајући опрему, обавештајну и оперативну подршку од почетка. Није изненађујуће да је Mossad учествовао у операцијама лова на нацисте након Другог светског рата. Mossad је 1960. године пратио и киднаповао Адолфа Ајхмана из Буенос Ајреса³⁹. Ајхман је био високорангирани нациста, главни кључ у организацији холокауста. Mossad га је пратио, враћен је у Израел ради кривичног гоњења и потом обешен. Године 1965. Mossad је такође пратио и погубио летонског нацистичког сарадника Херберта Цукурса у Уругвају.

Mossad се такође фокусирао на развој људских обавештајних извора у страним војскама и владама. Важна је позиција агената као што је Ели Коен, који се инфилтрирао у највише ешалоне сиријског друштва⁴⁰. Коенова интелигенција, посебно у вези са сиријским војним положајима на Голанској висоравни имали су значај у Шестодневном рату 1967. године. Доступност агената попут Коена (јеврејски имигранти из арапских земаља) била је утолико могућа због природе имиграције у Израел пре и после независности.

---

³⁸Raviv, D. and Melman, Y. (2014) *Spies against Armageddon: Inside Israel's Secret Wars*. Levant Books.

³⁹Payne, R. (1991) *Mossad: Israel's Most Secret Service*. Corgi Books, стр. 68-72.

⁴⁰Eisenberg, D., Dan, U. and Landau, E. (1978) *The Mossad Israel's Secret Intelligence Service: Inside Stories*. Paddington Press, стр. 59.

Током своје историје, Mossad се фокусирао на заштиту Израела од егзистенцијалне претње (као што је нуклеарни напад из Ирака или Ирана), конвенционалних напада непријатељских суседа и савеза, тероризма (од Палестинске ослободилачке организације (ПЛО), Хамаса, Хезболаха, унапређење одбрамбених способности Израела (кроз сигнале и прикупљање људских обавештајних података), набавку оружја, нуклеарних материјала и техничког знања. Како је Mossad еволуирао да одговори на нове претње, његова идеологија и циљеви остају укорењени у најранијим основама. Заштита Израела, домовине уточишта и сигурности, окончање претње погрома или холокауста. Наводи се да друга одељења укључују *Lohamah Psychologist*(ЛАП) задужена за пропаганду, информациони рат и обману. Технолошка одељења задужена за развој предности рачунарства, електронике и сигнала су заједно са другим истраживачким одељењима.

Слично као и СИА, Mossad управља прикупљањем обавештајних података широм света. Истакнуто је да има бројне стране бирое, од којих неки раде из дипломатских мисија (у пријатељским земљама), а други раде из лажних компанија. Функције везе са обавештајним службама и министарствима иностраних послова пријатељских народа су такође успостављене.

У праћењу претњи израелској држави, његове методе укључују регрутовање извора људске обавештајне службе (HUMINT) из страних војних, владиних и приватних сектора. Такође прати међународне терористичке организације, са посебним интересовањем за регионалне актере као што су Хамас и Хезболах. Mossad себавио циљаним убиствима против терористичких група, као и вођењем операција регрутовања, уцене и отмице. Многе од ових метода ризикују повратни удар, и Mossad стога мора (заједно са осталима у обавештајном сектору) да размотри предности и ризике одређених акција.

Mossad такође ради заједно са Јединицом 8200, примарним сакупљачем обавештајних сигнала (SIGINT) у оквиру обавештајног корпуса ID. Као иу време Mossad-овог настанка, координација и спајање обавештајних служби је стога важан фокус. владиног и приватног сектора. Такође прати међународне терористичке организације, са посебним интересовањем за регионалне актере као што су Хамас и Хезболах. Бавила се циљаним убиствима против терористичких група, као и вођењем операција регрутовања, уцене и отмице. Многе од ових метода ризикују повратни удар,

и Mossad стога мора (заједно са осталима у обавештајном сектору) да размотри предности и ризике одређених акција.⁴¹

---

⁴¹Nimmons, S. (2018) *Securing Israel - The Mossad*. London: Nimmons Consulting. Доступно на: <https://www.nimmonsconsulting.com/wp-content/uploads/2019/05/Securing-Israel-The-Mossad.pdf>, [25.09.2023.]

IV СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

4.1. Развој служби безбедности кроз историју

Први извори који се односе на обавештајно-безбедносну активност потичу још из периода владавине цара Душана. Његов "Законик" се сматра првим правним актом од историјске важности у којем се може наслутити тумачење такве активности. Цар Душан је у управној структури, по угледу на Византију, успоставио преко 70 различитих звања, од којих су нека била у вези с обављањем обавештајно-безбедносних послова.⁴²

4.1.1. Период до Првог светског рата

Развој обавештајних активности на простору наше земље датира још од почетка 19. века, тачније непосредно пред почетак и током Првог српског устанка. У почетку, обавештајна делатност је била усмерена на војно-политички сегмент. Из тог периода потичу први примери "двоструких или двојних игара", тачније преврбовања турских агената, као и примери дезинформисања, све како би се обманула турска популација.⁴³

У том периоду, велики значај придаван је унутрашњој безбедности устанка, где се првенствено кажњавала издаја, дефетизам и шпијунажа, које су биле третиране као једна од најтежих кривичних дела.⁴⁴

Први званични документ из тог времена који је био значајан за развој обавештајно-безбедносних активности је "Нацртаније" из марта 1810. године. Овим документом се први пут раздвајају послови полиције и војске, и успоставља функција "начелника полиције" који је био одговоран Попречителству, а изнад њега су били "ликтори" - помоћници за унутрашњу, спољашњу и поверљиву службу.⁴⁵

У периоду своје прве владавине, кнез Милош је посветио велику пажњу организацији обавештајно-безбедносних послова. Основни задатак органа који је био задужен за организацију и реализацију ових послова био је да се сачува владавина кнеза Милоша. Током његове владавине, ови органи су контролисали све области друштвеног

---

⁴² Милосављевић, Б. (1997) *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија, стр. 92.

⁴³ Стојанчевић, В. (1964) *Обавештајна служба у Карађорђевој и Милошевој Србији (историјска крађа)*. Београд: Управа безбедности.

⁴⁴ Лазић, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 68.

⁴⁵ Исто.

живота и бавили су се свим политичким и управним питањима. Такође, продирали су и у економски живот земље, а били су усмерени и на област спољне политике тадашње Србије.

Једно од најмоћнијих оружја Милоша Обреновића било је везано за прикупљање и обраду поверљивих података. Они су имали огромну важност у преговорима које је српски кнез водио са цариградском Портом. Основа тадашњег система државне безбедности била је Установа "тајног полицајца", као и низ повјереника широм земље.

Војни закон који је донет 12. новембра 1839. године представљао је први правни акт у којем се у потпуности дефинишу питања безбедносне и контраобавештајне заштите Војке Кнежевине Србије.

У време владавине кнеза Михаила, 1862. године формирана је Централна државна управа у оквиру које су формирана седам министарстава, међу којима и Министарство унутрашњих послова. Министарство унутрашњих послова је поред јавне безбедности било задужено и за активности које се могу сврстати у област обавештајно-безбедносних послова. Са растом потребе за даљим развојем државне заштите, дошло је до стварања специјализованих служби са јасно утврђеним кругом задужења и надлежности. Постепено се одвајају и ограничавају полицијски послови јавне безбедности од послова државне безбедности.⁴⁶

У циљу остваривања потпуније контроле у области безбедности, краљ Александар Обреновић донео је Одлуку о оснивању посебне службе за послове безбедносне заштите. Након усвајања Закона о формирању Одељења за поверљиве полицијске послове, 17. октобра 1899. године, формирано је и претходно Одељење у саставу Министарства унутрашњих дела. Тим чином направљена је окосница нове службе безбедности. Послови "поверљиве природе" су у потпуности издвојени од других послова у Министарству унутрашњих послова и стављани су под надлежност начелника Поверљивог одељења, који је непосредно био одговоран министру унутрашњих послова и краљу.⁴⁷

---

⁴⁶ Лазиф, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 69.

⁴⁷ Безбедносно-информативна агенција (брошура) према Лазиф, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука.

4.1.2. Период између два светска рата

Након завршетка Првог светског рата, један од првих задатака органа власти Краљевине било је формирање ефикасног обавештајно-безбедносног система који се може одупрети унутрашњим и спољним претњама. Уз указ регента Александра Карађорђевића, 20. децембра 1918. године формиран је Министарски савет (Влада). У надлежности Министарства унутрашњих послова и Министарства војске и морнарице били су и послови државне и војне безбедности. Од 1920. године, послови државне безбедности прелазе у надлежност новоформираног Одељења за државну заштиту - у оквиру Министарства унутрашњих послова. Оваква организација била је на снази све до 1929. године. Те године је донет Закон о унутрашњој управи, којим је Министарство унутрашњих послова подељено на две организационе јединице.⁴⁸:

- Дирекцију јавне безбедности са четири одељења, и
- Дирекцију националне безбедности са три одељења.

4.1.3. Период након Другог светског рата

Након завршетка Другог светског рата, уставним конституисањем нове Федеративне Народне Републике Југославије, створени су услови за организацију целокупне државне управе. Након формирања прве Савезне владе, успостављена су и Министарства унутрашњих послова и Народне одбране. Од делова тадашње Озне, Радио центра и Групе за шифру, који су издвојени из Министарства народне одбране, фебруара 1946. године оснива се Управа државне безбедности (Удба), као централизована обавештајно-безбедносна установа. Поред тога, од III и дела IV одељка Озне формирана је Контраобавештајна служба (КОС).⁴⁹

Без обзира на извршене организационе промене, Удба је тек 1952. године преведена са војне у цивилну службу. Централа Удбе је била на савезном нивоу и она је усмеравала рад служби у републичким министарствима унутрашњих послова, док су они радили у оквиру обласних одељења по срезовима. Оваква организација је функционално остала и задржала се све до 1966. године - до Брионског пленума.

---

⁴⁸ Лазић, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 71.

⁴⁹ Лазић, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 73.

Као резултат политичких промена насталих после Брионског пленума, извршена је свеобухватна трансформација дотадашње Удбе у Службу државне безбедности.

На основу тих промена, надлежности Службе државне безбедности, на савезном нивоу, према усаглашеним и усвојеним нормативним прописима, биле су⁵⁰:

- борба против унутрашњих непријатеља (екстремизма и тероризма),
- контраобавештајна заштита територије СФРЈ од стране обавештајних служби,
- супротстављање екстремној емиграцији са подручја Југославије,
- заштита највиших државних и политичких функционера,
- контраобавештајна заштита штабова и јединица Територијалне одбране и објеката од посебног друштвеног интереса,
- кривично гоњење - подношење кривичних пријава и учествовање у кривичним поступцима,
- обавештавање субјеката друштвене самозаштите о појавама "непријатељске делатности".

4.1.4. Савремени развој служби безбедности

Устав Савезне Републике Југославије уопштено и апстрактно је дефинисао област одбране и безбедности. Наводи само опште послове одбране и безбедности, док је детаљнија разрада и разграничење надлежности савезне државе и република препуштено уставним изменама и другим законским актима. Иако је стварањем СРЈ направљен мали искорак од безбедносне традиције претходне једнопартијске државе, организационо, претходни модел безбедносно-обавештајног система је готово у потпуности задржан.⁵¹

Безбедносно-обавештајни систем СРЈ, до 2002. године, чинили су⁵²:

- Врховни савет одбране,
- Служба за истраживање и документовање и Дирекција безбедности СМПП,

---

⁵⁰ Исто, стр. 74.

⁵¹ Лазећ, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука, стр. 76.

⁵² Исто.

- министарства унутрашњих послова Република, у оквиру којих су деловали:
  1. Ресор државне безбедности МУП Републике Србије,
  2. Служба државне безбедности МУП Републике Црне Горе,
  3. Управа безбедности и Друга (обавештајна) управа Генералштаба у оквиру Војске Југославије.

У Србији, Ресор државне безбедности је био у оквиру МУП и обављао је послове из следећих области:

- контраобавештајни послови,
- обавештајни послови,
- послови на спречавању унутрашњег екстремизма и тероризма,
- обезбеђење и безбедносна заштита лица и објекта.

Након демократских промена, које су отпочеле 2000. године, у Републици Србији су настављене снажне активности на изградњи самосталног система националне безбедности и безбедносно-обавештајног система. Нарочита пажња је посвећена изградњи законодавног оквира, као и других програмско-политичких докумената значајних за функционисање датог система. Међу њима значајно је навести следеће законе и програмско-политичке документе⁵³:

- Устав Републике Србије,
- Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије,
- Закон о Безбедносно-информативној агенцији,
- Закон о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији,
- Законик о кривичном поступку,
- Уредба о корисницима екстерних информација Безбедносно-информативне агенције и врстама едиција, итд.

Законом о безбедносно-информативној агенцији утврђено је да је БИА посебна организација која има својство правног лица и која обавља послове који се односе на⁵⁴:

---

⁵³ Шебек, В. (2014) *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета - докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет, стр. 72.

⁵⁴ Закон о безбедносно-информативној агенцији ("Службени гласник РС" број 111/2009), чл. 2-3.

- заштиту безбедности Републике Србије и откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка Републике Србије,
- истраживање, прикупљање, обраду и процену безбедносно- обавештајних података и сазнања од значаја за безбедност Републике Србије и информисање надлежних државних органа о тим подацима, као и друге послове одређене законом.

У суштини, БИА има статус централне државне институције у безбедносно-обавештајном систему Републике Србије, која обједињава безбедносну и обавештајну функцију и "у обављању послова из свог делокруга, остварује сарадњу са другим надлежним државним органима и службама, као и са органима, организацијама и службама других држава и међународних организација".⁵⁵

Законом о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији⁵⁶, уређују се надлежност, послови, задаци, овлашћења, надзор и контрола Војнобезбедносне агенције и Војнообавештајне агенције, сарадња као и друга питања од значаја за њихов рад.

Војнобезбедносна агенција је надлежна за безбедносну и контраобавештајну заштиту Министарства одбране и Војске Србије, у оквиру које обавља општебезбедносне, контраобавештајне и остале послове и задатке од значаја за одбрану Републике Србије, у складу са законом и прописима донетим на основу закона.

У оквиру општебезбедносних послова, Војнобезбедносна агенција (ВБА) у Министарству одбране и Војске Србије⁵⁷:

- врши процену безбедносних ризика које могу угрозити њихово функционисање,
- планира, организује и контролише безбедносну заштиту снага, објеката и средстава,

⁵⁵ Закон о безбедносно-информативној агенцији ("Службени гласник РС" број 111/2009), чл. 4.

⁵⁶ Закон о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији ("Службени гласник РС" број 55/2012).

⁵⁷ Шебек, В. (2014) *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета - докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет, стр. 74.

- планира, организује и контролише мере безбедности у реализацији задатака, послова и активности,
- примењује и контролише примену мера заштите тајности података,
- врши безбедносне провере и издаје безбедносне сертификате,
- врши послове безбедности информационих система и рачунарских мрежа, система веза и криптозаштите,
- учествује у безбедносној заштити других субјеката система одбране и обавља друге општебезбедносне послове и задатке.

Војнообавештајна агенција е надлежна за обављање обавештајних послова од значаја за одбрану који се односе на прикупљање, анализу, процену, заштиту и достављање података и информација о потенцијалним и реалним опасностима, активностима, плановима или намерама страних држава и њихових оружаних снага, међународних организација, група и појединаца. Поменути подаци и информације су војног, војно-политичког, војноекономског карактера и други подаци и информације који се односе на пролиферацију наоружања и војне опреме и претње тероризмом усмерени из иностранства према систему одбране Републике Србије.

У оквиру своје надлежности Војнообавештајне агенције (ВОА)⁵⁸:

- прикупља и проверава податке и информације, обрађује их, анализира, процењује и доставља надлежним органима,
- сарађује и размењује информације и податке са службама, организацијама и институцијама Републике Србије које се баве безбедносно-обавештајним пословима, као и са службама других земаља и организација у складу са утврђеном безбедносно-обавештајном политиком, међународним уговорима и преузетим обавезама,
- чува прикупљене податке и информације у складу са законом, подзаконским актима и штити их од неовлашћеног откривања, давања, коришћења, губитка или уништавања,
- планира, организује и спроводи безбедносну заштиту својих активности, лица, објеката и докумената,

---

⁵⁸ Шебек, В. (2014) *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета - докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет, стр. 76.

- организује безбедносну заштиту објеката Министарства одбране и Војске Србије у иностранству и лица која су од стране Министарства одбране и Војске Србије службено упућена у иностранство,
- штити опрему и средства која користи у раду од неовлашћеног приступа,
- прибавља, развија и користи информационе системе, системе веза и системе за пренос података, као и средства за заштиту информација,
- организује обуку припадника ВОА,
- врши истраживања, формира архиве и објављује сопствена издања; планира, организује и спроводи унутрашњу контролу рада припадника ВОА, захтева од надлежних служби безбедности безбедносне провере правних и физичких лица када је то неопходно за обављање послова из надлежности ВОА, и др.

4.2. Безбедносно-информативна агенција

4.2.1. Делатност Безбедносно-информативне агенције

Безбедносно-информативна агенција обавља послове који се односе на⁵⁹:

1. заштиту безбедности Републике Србије;
2. откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка Републике Србије;
3. истраживање, прикупљање, обраду и процену безбедносно-обавештајних података и сазнања од значаја за безбедност Републике Србије и информисање надлежних државних органа о тим подацима;
4. обавља и друге послове одређене Законом о БИА.

Директор Агенције руководи њеним радом и именује га и разрешава Влада. Реч је о политичком функционеру, односно лицу које на ту функцију не долази конкурсом и нема сталну функцију. Пракса је да директора Безбедносно-информативне агенције поставља лице које има искуство у полицијским и безбедносним пословима.⁶⁰

⁵⁹ Чл. 2 Закона о Безбедносно-информативној агенцији, Службени гласник РС, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС и 66/2014.

⁶⁰ Прица, М., Петровић, М. (2014) *Посебно управно право са међународним управним правом*. Ниш: Правни факултет, стр. 91.

У извршавању послова из своје надлежности Агенција примењује одговарајуће оперативне методе, мере и радње, као и одговарајућа оперативно-техничка средства којима се обезбеђује прикупљање података и информација у циљу отклањања и спречавања активности усмерених на подривање или рушење утврђеног поретка. Уставом, угрожавајући безбедност земље и с тим у вези предузима друге неопходне мере и радње на основу закона и прописа донетих у складу са законом.

Одлуку о примени мера и метода доноси директор Агенције или лице које он овласти. У обављању послова из свог делокруга, чланови Агенције су овлашћени да од државних и других органа, правних и физичких лица траже и добијају информације, податке и стручну помоћ од значаја за разјашњавање чињеница у вези са обављањем послова из делокруга Агенције. Нико не може бити приморан да пружи помоћ, информације и податке, а ускраћивање или одбијање помоћи, информација или података мора бити засновано на разлозима утврђеним законом.⁶¹

Директор Агенције може, ако је то потребно из безбедносних разлога, својим решењем а на основу одлуке председника Врховног суда Србије, да одреди да се према одређеним физичким и правним лицима предузму одређене мере којима се одступа од начела неповредивости тајне писама и других средстава општења. Кад разлози хитности то захтевају, а посебно у случајевима унутрашњег и међународног тероризма директор Агенције може наложити својим решењем одступање од тих начела.⁶²

О посебним мерама којима се одступа од неповредивости тајне писама и других средстава општења се до скоро говорило уопштено и није се јасно прецизирано шта се под термином "посебне мере" подразумева. Данас су Законом о Безбедносноинформативној агенцији прецизиране су четири посебне мере⁶³:

1. Тајни надзор и снимање комуникације без обзира на облик и техничка средства преко којих се обавља или надзор електронске или друге адресе.
2. Тајни надзор и снимање комуникације на јавним местима и местима којима је приступ ограничен или у просторијама.

---

⁶¹ Чл. 10 Закона о Безбедносно-информативној агенцији, Службени гласник РС, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС и 66/2014.

⁶² Стајић, Ј. (2011) *Основни системи безбедности са основама истраживања безбедносних појава*. Нови Сад: Правни факултет. стр. 23.

⁶³ Исто.

3. Статистички електронски надзор комуникације и информационих система у циљу прибављања података о комуникацији или локацији коришћене мобилне терминалне опреме.
4. Рачунарско претраживање већ обрађених личних и других података и њихово упоређивање са подацима који су прикупљени у претходне три поменуте посебне мере. Уз ове посебне мере предвиђено је да се може одобрити тајни надзор и снимање места, просторија и предмета, укључујући и уређаје за аутоматску обраду података и опреме на којој се чувају или се могу чувати електронски записи.

4.2.2. Организациона структура Безбедносно-информативне агенције

Организационе јединице Агенције су: Кабинет директора, управе и центри. Кабинет директора врши послове за потребе Агенције, односно директора и заменика, и непосредно обавља послове везане за односе са јавношћу. Радам Агенције руководи директор, кога поставља и разрешава Влада.

Припадници Агенције распоређени у посебне организационе јединице у откривању, праћењу, документовању, спречавању, сузбијању и пресецању делатности организација и лица усмерених ка вршењу организованог криминала и кривичних дела са елементом иностраности, унутрашњег и међународног тероризма и најтежих облика кривичних дела против човечности и међународног права и против Уставом утврђеног поретка и безбедности Републике примењују овлашћења, као и овлашћена службена лица министарства надлежног за унутрашње послове.

Директор интерним упутствима ближе уређује поједина питања која се односе на унутрашње организовање и обављање послова из делокруга Агенције и даје припадницима Агенције обавезне инструкције о начину обављања послова. Директор руководи Агенцијом и одговара за законитост и стручност њеног рада Народној скупштини и Влади. Мандат директора, на основу закона, траје пет година. Директор, у складу са законом, може да има заменика. Заменик директора помаже директору у оквиру овлашћења која му повери директор и замењује га у случају његовог одсуства, привремене спречености да обавља функцију и другим случајевима предвиђеним законом.

Послови у надлежности директора су⁶⁴:

- да организује функционисање Агенције, усклађује и усмерава рад организационих јединица;
- да буде одговоран за законито, стручно и ефикасно обављање послова из надлежности Агенције;
- да буде одговоран за наменско и рационално коришћење буџетских и других средстава;
- да доноси одговарајуће акте и интерна упутства којима ближе уређује питања у вези са унутрашњом организацијом и начином вршења послова и задатака из надлежности Агенције и даје обавезне инструкције о начину вршења послова и задатака; подноси Влади предлог приоритета у раду Агенције, као прилог документу којим се утврђује безбедносно-обавештајна политика;
- да доноси годишњи план рада Агенције;
- да подноси Влади и надлежном одбору Народне скупштине Извештај о раду Агенције и Извештај о стању безбедности Републике Србије;
- да упућује предлоге Савету за националну безбедност за унапређење националне безбедности;
- да реализује закључке Савета за националну безбедност и Бироа за координацију рада служби безбедности, којима се усмерава и усклађује рад служби безбедности;
- да обавештава Владу о међународној сарадњи Агенције;
- да представља Агенцију, закључује споразуме и уговоре;
- да доноси одговарајуће одлуке и решења везана за радно-правни статус припадника;
- да издаје одобрење припадницима Агенције за приступ тајним подацима одређеног степена тајности; одлучује о ослобађању активних и бивших припадника Агенције од обавезе чувања тајне;
- да доноси одлуку којом опозива тајност података и докумената у поседу Агенције, у складу са посебним законом;

---

⁶⁴Безбедносно-информативна агенција. Доступно на: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]

- да обавља и друге функције које су другим прописом установљене као обавеза за руководиоца државног органа.

Извршавање појединих послова из своје надлежности, директор може овлашћењем пренети на друге припаднике Агенције, у складу са законом и прописима донетим на основу закона.⁶⁵

Управа је основна организациона јединица Агенције, која обавља групу међусобно повезаних послова, планира, организује, координира, непосредно реализује и контролише обављање послова из своје надлежности и остварује радну и функционалну сарадњу са другим организационим јединицама Агенције. Управа је надлежна и одговорна за обављање послова на целој територији Републике Србије.

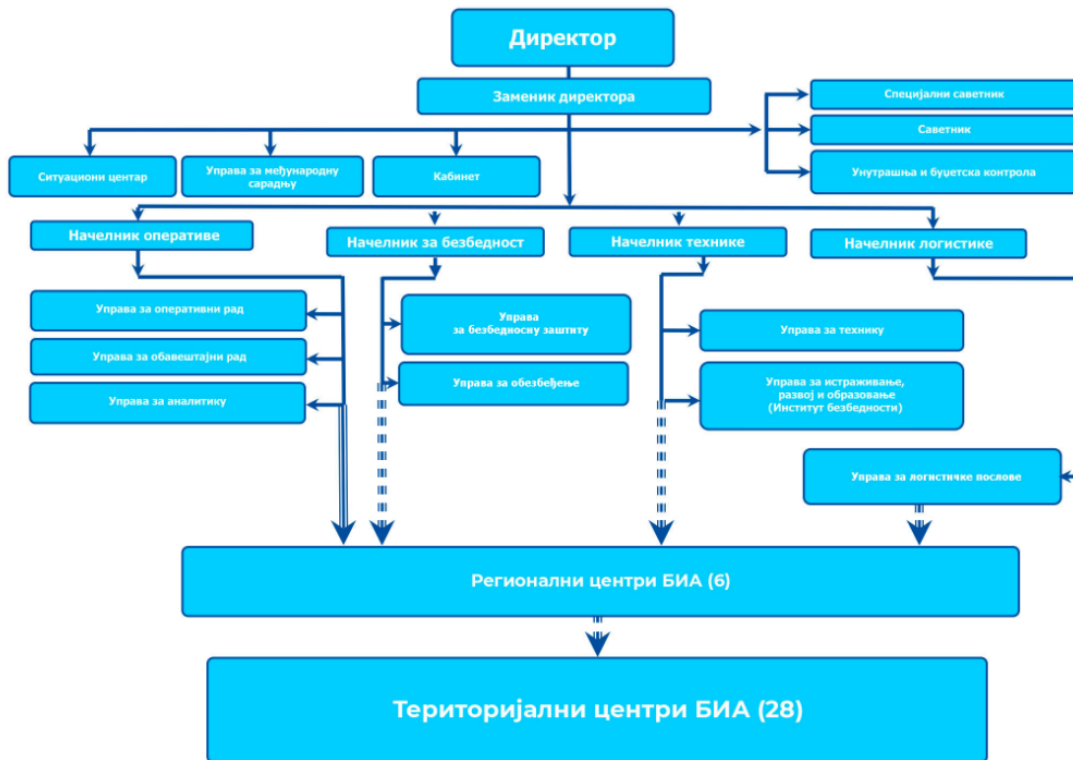
Центар је основна територијална организациона јединица Агенције, која планира и непосредно извршава послове из надлежности Агенције на одређеној територији.⁶⁶

---

⁶⁵Безбедносно-информативна агенција. Доступно на: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]

⁶⁶Безбедносно-информативна агенција. Доступно на: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]

Слика бр. 3: Организациона структура Безбедносно-информативне агенције

Извор: Безбедносно-информативна агенција. Доступно на:

<https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]

4.2.3. Припадници Безбедносно-информативне агенције

Припадником службе сматра се свако лице које је засновало радни однос у Безбедносно-информативној агенцији. Припадник Агенције је дужан да послове и задатке који су му одређени извршава у складу са законом, другим прописом и општим актом, налогом директора, односно непосредно надређеног руководиоца у Агенцији. Припадник Агенције је самосталан у раду и за свој рад лично одговоран. Он не може бити члан политичке странке. Припадници Агенције немају право на синдикално организовање нити право на штрајк. Припадник службе је дужан да све послове безбедности обавља у складу са законским прописима и налогом руководиоца службе. Уколико има статус овлашћеног службеног лица припадник има службену легитимацију. Врсте, облик и садржај службених легитимација прописује Влада.

У вршењу службене дужности припадници службе имају следећа овлашћења⁶⁷:

- прикупљање података;
- евидентирање података, и
- ношење и употреба оружја и других средстава принуде.

По овлашћењу руководиоца службе припадници имају право и дужност да држе и носе оружје и друга средства принуде. Ова средства се могу употребити у нужној одбрани и крајњој нужди и при лишавању слободе лица затченог у вршењу кривичног дела чије је откривање и расветљавање у надлежности ових служби, ако то лице пружа оружани отпор.

Припадник Агенције је дужан да чува податке Агенције који представљају државну, војну, службену или пословну тајну, методе, мере и радње које представљају или садрже коју од ових тајни, као и друге податке чије би саопштавање начинило штету по интересе физичких или правних лица или за успешно обављање послова Агенције. Обавеза чувања података, мера и радњи прихвата се приликом пријема на рад, а важи и по престанку рада у Агенцији. Од обавезе чувања тајне припадника Агенције може ослободити директор Агенције.⁶⁸

---

⁶⁷Безбедносно-информативна агенција. Доступно на: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]

⁶⁸Исто.

V ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У теорији обавештајне активности преовладавају становишта да је обавештајна активност настала у периоду развоја људске цивилизације када је дошло до појаве првих облика приватне својине и развоја првих друштвених заједница, тиме и сукоба интереса и тајни у међуљудским односима. У односу на друге области живота и рада људи, почетак развоја обавештајне активности се веже за њен генерички облик – шпијунажу, па се често термини обавештајне активности и шпијунаже неоправдано поистовећују.

У сваком случају, обавештајне активности су настале дуготрајним еволутивним процесом. Због тога се ни време, ни место њиховог настанка, не могу поуздано утврдити. Несумњиво је, међутим, да су старе колико и сама људска цивилизација, будући да о њима сведоче многобројни споменици материјалне и духовне културе.

Снажна обавештајна активност настављена је и током следећих векова, у којој су се развијали како методи рада тако и техничка средства, те њихова систематска употреба, што је довело до постепеног прерастања обавештајних активности у обавештајну службу – као посебан, сталан и професионалан орган државе.

Правилно одмерен и циљно опредељен стратешки концепт безбедности услов је остваривања безбедности, а тиме и опстанка малих држава. Изградња система националне безбедности, свакако обухвата више задатака. Међу првима је дефинисање стратегије националне безбедности као основног политичко-безбедносног документа који осликава постулате спољне и унутрашње политике на пољу безбедности, односно њену опредељеност да сопственим системом безбедности изграђеним на националним потенцијалима и у сарадњи с другим системима и међународним безбедносним агенцијама.

Служба безбедности, као део државне управе, има кључну улогу у очувању националне безбедности и интереса. Њен рад је усмерен ка праћењу, анализи, и спречавању потенцијалних претњи по државу, како изнутра, тако и споља. Закључујући, можемо истаћи неколико кључних аспеката њеног деловања.

Прво, Служба безбедности одражава снажан ангажман државе у заштити својих грађана и територијалног интегритета. Њена улога у праћењу организованог криминала,

тероризма, шпијунаже и других безбедносних претњи пружа основу за очување стабилности и реда у друштву.

Друго, транспарентност и одговорност постају кључни принципи у раду Службе безбедности. Очување људских права и грађанских слобода у контексту њених активности постаје од суштинског значаја. Стриктно поштовање закона, уз поштовање етичких стандарда, осигурава да Служба безбедности делује у оквиру правила демократског друштва.

Такође, континуирана модернизација технолошких капацитета Службе доприноси ефикасности у идентификацији и сузбијању савремених безбедносних претњи. Прилагођавање новим технологијама омогућава Служби безбедности да брже и прецизније делује у променљивом и динамичном окружењу.

Уз то, међународна сарадња постаје кључна у суочавању с глобалним изазовима. Служба безбедности активно учествује у размени информација и координацији са сличним агенцијама широм света како би се супротставила транснационалним претњама.

Рад Службе безбедности је неопходан за очување суверенитета и безбедности државе. Њена способност прилагођавања новим изазовима, уз очување принципа демократије и поштовање људских права, чини је кључним играчем у савременом друштву. Важно је да се рад ове службе одвија транспарентно, уз јасно дефинисане законске оквире, како би се осигурало поверење грађана и очувала демократска равнотежа.

ЛИТЕРАТУРА

1. Baldino, D. (2010) *Democratic Oversight of Intelligence Services*. Sydney: The Federation Press.
2. Безбедносно-информативна агенција. Доступно на: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, [10.05.2023.]
3. Born, H. (2005) *Who's Watching the Spies?: Establishing Intelligence Service Accountability*. Dulles, VA: Potomac Books.
4. Bruneau, T. (2006) *Who Guards the Guardians and How: Democratic Civil-Military Relations*. Austin: University of Texas Press.
5. Gauhar, A. (1997) How Intelligence Agencies Run Our Politics. *Nation*, August 17.
6. Gold, D. (2009) *The Rise of Nuclear Iran: How Tehran Defies the West*. Regnery.
7. Grare, F. (2009) *Reforming the Intelligence Agencies in Pakistan's Transitional Democracy*. *Carnegie Endowment*. Washington DC. Доступно на: https://www.researchgate.net/publication/45665884_Reforming_the_Intelligence_Agencies_in_Pakistan's_Transitional_Democracy, [10.09.2023.]
8. Directorate for Inter-Services Intelligence [ISI], Federation of American Scientists (FAS), Intelligence Resource Program, July 25, 2002. Доступно на: www.fas.org/irp/world/pakistan/isi/index.html, [10.09.2023.]
9. Eisenberg, D., Dan, U. and Landau, E. (1978) *The Mossad Israel's Secret Intelligence Service: Inside Stories*. Paddington Press.
10. Закон о безбедносно-информативној агенцији ("Службени гласник РС" број 111/2009).
11. Закон о безбедносно-информативној агенцији, Службени гласник РС, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС и 66/2014.
12. Закон о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији ("Службени гласник РС" број 55/2012).
13. Лазић, Р. (2013) *Демократска и цивилна контрола рада служби безбедности у Републици Србији од 2000. до 2010. године - докторска дисертација*. Београд: Факултет политичких наука.
14. Lefebvre, S. (2003) The difficulties and dilemmas of international intelligence cooperation. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 16(4), 527–542.

15. Лилић, С. (2012) *Управно право - Управно процесно право*. Београд: ЈП Службени Гласник.
16. Милосављевић, Б. (1997) *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија.
17. Nimmons, S. (2018) *Securing Israel - The Mossad*. London: Nimmons Consulting. Доступно на: <https://www.nimmonsconsulting.com/wp-content/uploads/2019/05/Securing-Israel-The-Mossad.pdf>, [25.09.2023.]
18. Oren, M. B. (2003) *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Presidio Press.
19. Orlova, K. (2016) The siloviki coup in Russia. *The American Interest*, 21.
20. OSCE-ODIHR (2007) *Countering Terrorism, Protecting Human Rights: A Manual*. Warsaw: ODIHR.
21. Payne, R. (1991) *Mossad : Israel's Most Secret Service*. Corgi Books.
22. Прица, М., Петровић, М. (2014) *Посебно управно право са међународним управним правом*. Ниш: Правни факултет.
23. Прица, М. (2021) *Правна држава и медији*. Ниш: Правни факултет.
24. Raviv, D. and Melman, Y. (2014) *Spies against Armageddon: Inside Israel's Secret Wars*. Levant Books.
25. Савић, А. (2000) *Увод у државну безбедност*. ВШУП.
26. Soldatov, A., Borogan, I. (2010) Russia's New Nobility. *Foreign Affairs*, v. 1, no. 1.
27. SSR BACKGROUNDER (2016) Intelligence Services - Roles and responsibilities in good security sector governance. DCAF - A centre for security, development and the rule of law. Доступно на: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_BG_12_Intelligence%20Services.pdf, [25.09.2023.]
28. Стајић, Љ. (2011) *Основни системи безбедности са основама истраживања безбедносних појава*. Нови Сад: Правни факултет.
29. Стајић, Љ., Гаћиновић, Р. (2007) *Увод у студије безбедности*. Београд: Драслар партнер.
30. Стојанчевић, В. (1964) *Обавештајна служба у Карађорђевој и Милошевој Србији (историјска крађа)*. Београд: Управа безбедности.
31. Timmermann, H. (2013) *The Future a Memory: The Cold War and Intelligence Services – Aspects*. Zurich: LIT Verlag.

32. U.S. National Intelligence - An overview 2013. Доступно на: https://www.dni.gov/files/documents/USNI%202013%20Overview_web.pdf, [11.09.2023.]
33. Federal Security Service. Доступно на: <http://government.ru/en/department/113/>, [20.09.2023.]
34. Herman, M. (2013) *Intelligence Services in the Information Age: Theory and Practice*. London; Portland, OR: Frank Cass.
35. Шебек, В. (2014) *Криминалистичко-обавештајни модели организације полиције у контроли криминалитета - докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет.
36. Williams, K. (2001) *Security Intelligence Services in New Democracies: The Czech Republic, Slovakia and Romania*. New York: Palgrave.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Службе безбедности, као органи државне управе, представљају кључну компоненту у обезбеђивању безбедности и стабилности државе. У мастер раду, анализира се улога и функције Служби безбедности у контексту државне управе, фокусирајући се на њихов значај за одржавање унутрашње и спољне безбедности. Истражује се организација, структура и рад ових служби, као и њихов однос са другим деловима државног апарата. Кроз примену теоријских концепата и студија случајева, рад пружа дубок увид у функционисање Служби безбедности и њихов допринос општој безбедности и стабилности државе.

У мастер раду додатно се истражује и како Службе безбедности утичу на права и слободе грађана, као и на демократске процесе унутар државе. Такође, анализира се и међународна сарадња ових служби са сличним организацијама из других земаља, посебно у контексту борбе против тероризма, организованог криминала и других претњи националној и међународној безбедности. Кроз мултидисциплинарни приступ, рад доноси дубље разумевање улоге и значаја Служби безбедности као кључних институција државне управе.

Такође, у раду се анализира и регулатива која дефинише овласти и надлежности Служби безбедности, као и механизми надзора и контрола њиховог рада како би се осигурало да делују у складу са законом и демократским принципима. Посебна пажња се посвећује етичким и професионалним стандардима које ове службе треба да поштују у обављању својих дужности. Кроз све ове анализе, циљ је пружити свеобухватан увид у улогу, значај и утицај Служби безбедности као кључних фактора у одржавању стабилности и безбедности државе. На крају, рад може предложити и препоруке за унапређење ефикасности и одговорности ових институција у складу са најбољим праксама у области националне безбедности и управљања државом.

Кључне речи: Службе безбедности, органи државне управе, правни поредак

SUMMARY AND KEY WORDS

In the master thesis "Security services as an organ of state administration" a term security services, represent a key component in ensuring the security and stability of the state. The master thesis analyzes the role and functions of the Security Service in the context of state administration, focusing on their importance for maintaining internal and external security. The organization, structure, and work of these services are investigated, as well as their relationship with other parts of the state apparatus. Through the application of theoretical concepts and case studies, the paper provides a deep insight into the functioning of the Security Services and their contribution to the general security and stability of the state.

The master's thesis additionally investigates how the Security Services influence the rights and freedoms of citizens, as well as democratic processes within the state. The international cooperation of these services with similar organizations from other countries is also analyzed, especially in the context of the fight against terrorism, organized crime, and other threats to national and international security. Through a multidisciplinary approach, the work brings a deeper understanding of the role and importance of the Security Service as a key institution of state administration.

Also, the paper analyzes the regulation that defines the powers and responsibilities of the Security Service, as well as the mechanisms of supervision and control of their work to ensure that they act by the law and democratic principles. Special attention is paid to the ethical and professional standards that these services should respect in the performance of their duties. Through all these analyses, the goal is to provide a comprehensive insight into the role, importance, and influence of the Security Service as a key factor in maintaining the stability and security of the state. In the end, the paper can propose recommendations for improving the efficiency and responsibility of these institutions by the best practices in the field of national security and state management.

Key words: Security services, state administration bodies, legal order

БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Сузана Миленковић рођена 14.10.1998. у Крушевцу. Основну школу завршила је у Великим Купцима, затим уписује средњу школу "Свети Трифун са домом ученика" у Александровцу. Након завршетка средње школе, уписује Факултет за пословне студије и право у Београду, смер безбедност са просечном оценом 8,87. Године 2022. уписује Правни факултет у Нишу, смер унутрашњи послови. Написала је студијски истраживачки рад на тему "Безбедносна – информативна агенција – студија случаја". Тренутно ради у Трајал корпорацији, у сектору безбедности.

Захваљујем се свом ментору Проф. др. Милошу Прици на саветовању, стрпљењу и усмеравању које ми је дао приликом писања рада.

Највеће хвала дугујем својим родитељима који су током мог студирања сваког момента били уз мене и били моја подршка. Њима дугујем све ово где сам сада и ово што сам. Овај рад је посвећен њима.

Велико хвала и мом супругу који је био моја велика подршка.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА
МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Сузана Миленковић

Наслов мастер рада: Службе безбедности као органи државне управе

Ментор: Проф. др Милош Прица

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Службе безбедности као органи државне управе пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Сузана Миленковић

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____